

Διδάγματα από έναν μη συμβατικό κεντρικό τραπεζίτη

Του Thorvald Grung Moe

28 Ιανουαρίου 2013

Ογδόντα χρόνια πριν, ένας εκατομμυριούχος τραπεζίτης από τη Γιούτα είπε στην Επιτροπή Οικονομικών της Γερουσίας των Ηνωμένων Πολιτειών ότι «μόνο μια τολμηρή και θαρραλέα ηγεσία» θα μπορούσε να τερματίσει τη Μεγάλη Οικονομική Ύφεση. Όλοι οι άλλοι προσκεκλημένοι ομιλητές από τον τραπεζικό και βιομηχανικό τομέα κήρυξαν το ευαγγέλιο των ισοσκελισμένων προϋπολογισμών, αλλά ο Marriner S. Eccles είπε στο Κογκρέσο ότι οι κρατικές δαπάνες σε επαρκή κλίμακα θα έδιναν λύση στο πρόβλημα της ανεργίας. Μια απότομη αύξηση στην αγοραστική δύναμη των απλών ανθρώπων θα επανέφερε την οικονομία σε ρυθμούς ανάπτυξης. Η αύξηση της αποτελεσματικής ζήτησης χρηματοδοτούμενη από το δημόσιο δανεισμό θα δημιουργούσε θέσεις εργασίας, εισόδημα και επενδύσεις.

Ο Eccles υποστήριξε σθεναρά την άποψη ότι μόνο η κυβέρνηση των ΗΠΑ είχε τη δύναμη να δημιουργήσει χρήμα για τον τερματισμό της Μεγάλης Οικονομικής Ύφεσης. Οι πολιτείες δεν ήταν σε θέση να ενεργήσουν με τον ίδιο τρόπο. Δεν μπορούσαν ούτε να κηρύξουν επιστράτευση ούτε να παρέχουν δισεκατομμύρια για δημόσιες επενδύσεις. Μόνο η ομοσπονδιακή κυβέρνηση είχε αυτή την εξουσία. Συνεπώς, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα έπρεπε να χρησιμοποιήσει τις φορολογικές εξουσίες που διαθέτει για να πάρει μπρος η οικονομία και να κινητοποιήσει τους πόρους της χώρας προς όφελος του λαού. Ο Eccles πρότεινε ακόμη και ένα πρόγραμμα βασισμένο γύρω από πέντε σημεία, το οποίο θα μπορούσε να έχει απήχηση σήμερα. Το πρόγραμμα προέβλεπε τη δημόσια στήριξη προς τους ανέργους, την αναχρηματοδότηση των ενυπόθηκων δανείων σε τεράστια κλίμακα, και επιπλέον κονδύλια για τις δημόσιες επενδύσεις.

Ο Eccles κατηγορήθηκε ότι είναι σοσιαλιστής. Οι προτάσεις του, σύμφωνα με τους αντιπάλους του, σίγουρα θα κατέστρεφαν την πιστοληπτική αξιοπιστία της κυβέρνησης των ΗΠΑ. Η απάντηση του Eccles ήταν ότι οι επικριτές του αδυνατούσαν να δουν και να αξιολογήσουν τη λειτουργία της οικονομίας στο σύνολό της. Σύμφωνα με τον Eccles, όταν η κυβέρνηση δανείζεται χρήματα, ουσιαστικά δανειζόμαστε από τους εαυτούς μας, και όταν πληρώνουμε τόκους ή εξοφλούμε το κεφάλαιο του χρέους που δημιουργήσαμε, ουσιαστικά πληρώνουμε τους εαυτούς μας. Σε μια ομιλία του τον Ιούνιο του 1932 πριν από τη Σύσκεψη Τραπεζιτών στην Γιούτα, είπε πως «Εάν ένας άνθρωπος χρωστάει στον εαυτό του, δεν θα μπορούσε ποτέ να χρεοκοπήσει και το ίδιο συμβαίνει και με ένα έθνος. Διαθέτουμε όλο τον πλούτο και τους πόρους που είχαμε ποτέ αλλά δεν έχουμε την αίσθηση, την οικονομική και πολιτική ηγεσία για να ξέρουμε πώς θα τα χρησιμοποιήσουμε».

Αμέσως μετά την εμφάνισή του στο Κογκρέσο, προσφέρθηκε στον Eccles μια θέση στο Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ και ο πρόεδρος Ρούζβελτ τον κάλεσε στη συνέχεια να αναλάβει την προεδρία του Συμβουλίου των Διοικητών της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ. Έτσι, με αυτόν τον τρόπο ξεκίνησε μια μακρά και διακεκριμένη δημόσια καριέρα στην Ουάσινγκτον που θα διαρκέσει για σχεδόν 20 χρόνια. Ο Eccles συνέβαλε στη διαμόρφωση της τραπεζικής νομοθεσίας στα μέσα της δεκαετίας του 1930, συμπεριλαμβανομένου και του νέου νόμου περί Εθνικής Στέγασης του 1934, και έπαιξε σημαντικό ρόλο στα γεγονότα που οδήγησαν στη Συμφωνία Υπουργείου Οικονομικών-Ομοσπονδιακής Τράπεζας το 1951.

Η Συμφωνία Υπουργείου Οικονομικών-Ομοσπονδιακής Τράπεζας αποτελεί ορόσημο στην ιστορία του κεντρικού τραπεζικού συστήματος. Η Συμφωνία οδήγησε σε έναν διαρκή διαχωρισμό μεταξύ νομισματικής πολιτικής και μακροοικονομικής σταθερότητας. Ο ρόλος του Eccles στο δράμα που εξελίχθηκε γύρω από τη Συμφωνία είναι κάπως περίεργος αφού ξεκίνησε την καριέρα του στο πηδάλιο της Ομοσπονδιακής Τράπεζας ως θερμός υποστηρικτής της

δημοσιονομικής πολιτικής, τάσσοντας υπέρ της χρηματοδότησης των ελλειμμάτων και της νομισματοποίησης του δημόσιου χρέους. Αλλά από μια ευρύτερη κυκλική προοπτική, η θέση του ήταν αρκετά συνεπής, σε αντίθεση με αυτό που έχουν δηλώσει μερικοί ιστορικοί, καθώς ανησυχούσε εξίσου το ίδιο για τον πληθωρισμό και τον αποπληθωρισμό.

Σε μια καινούργια επιστημονική εργασία υπό εξέλιξη για το Levy Institute ("Marriner S. Eccles και η Συμφωνία Υπουργείου Οικονομικών-Ομοσπονδιακής Τράπεζας του 1951"), επανεξετάζω την ιστορία της Συμφωνίας και αναλύω το ρόλο που διαδραματίζει ο Eccles στα γεγονότα που οδήγησαν στην Συμφωνία. Η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση έχει δημιουργήσει ανανεωμένο ενδιαφέρον για τη Συμφωνία και τα διδάγματά της για την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας. Η καινούργια αυτή επιστημονική εργασία υπό εξέλιξη δείχνει ότι η στήριξη του Eccles για τη Συμφωνία—και την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας—ήταν σαφώς συνδεδεμένη με τις ισχυρές πληθωριστικές πιέσεις που δεχόταν η οικονομία των ΗΠΑ εκείνη την εποχή. Κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Οικονομικής Ύφεσης ήταν εξίσου θερμός υποστηρικτής της χρηματοδότησης των προγραμμάτων του New Deal από την κεντρική τράπεζα. Η σθεναρή στήριξη που παρείχε ο Eccles προς τη Συμφωνία ήταν συνεπώς συνδεδεμένη με τις πληθωριστικές πολιτικές της κυβέρνησης Τρούμαν και δεν θα πρέπει να ερμηνεύεται ως άνευ όρων υποστήριξη στην ιδέα της ανεξαρτησίας της κεντρικής τράπεζας ανά πάσα στιγμή. Αυτή η ευρύτερη ερμηνεία της Συμφωνίας αποτελεί το κλειδί για μια πιο ισορροπημένη άποψη σχετικά με το ρόλο του Eccles στην Ομοσπονδιακή Τράπεζα, όπου η συνεισφορά του από τα μέσα της δεκαετίας του 1930 έως τη Συμφωνία θεωρείται εξίσου σημαντική.

Η Eccles ήταν υπέρ της αντικυκλικής δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής και του στενού συντονισμού μεταξύ της κεντρικής τράπεζας και του Υπουργείου Οικονομικών. Η ιστορία του Συμφώνου θα πρέπει να διδάσκει στους κεντρικούς τραπεζίτες ότι η ανεξαρτησία μπορεί να είναι ζωτικής σημασίας για την καταπολέμηση του πληθωρισμού, αλλά και να τους ενθαρρύνει να στηρίζουν με περισσότερο ζήλο τις κυβερνητικές προσπάθειες για την καταπολέμηση του αποπληθωρισμού και της μαζικής ανεργίας. Ο Eccles είχε δίκιο όταν υποστήριζε ότι ένα έθνος που δανείζεται στο δικό του νόμισμα δεν μπορεί ποτέ να πτωχεύσει αφού «το χρέος το οφείλει στον ίδιο του τον εαυτό». Οι κεντρικές τράπεζες θα πρέπει συνεπώς να στηρίζουν δυναμικές δημοσιονομικές προσπάθειες μέσω της νομισματοποίησης καθώς σήμερα δεν υφίσταται άμεσος κίνδυνος πληθωρισμού.

Μια πιο λεπτομερής ανάλυση των θεμάτων μπορεί να βρεθεί στο www.levyinstitute.org/publications/?docid=1675.

Ο Thorvald Grung Moe είναι ανώτατος σύμβουλος στην Norges Bank and ερευνητής στο Levy Economics Institute. Copyright © 2013 Levy Economics Institute of Bard College.